

2. การศึกษาลักษณะพื้นฐานทั่วไปของเมล็ดถั่วดำ

2.1 ผลการสำรวจข้อมูลทั่วไปของเมล็ดถั่วดำ

จากการสำรวจข้อมูลและการสัมภาษณ์เชิงเจาะลึกแต่ละบุคคล (individual depth interview) จากร้านค้าหรือบริษัทที่จำหน่ายเมล็ดถั่วดำจำนวน 12 แห่งในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งประเภทร้านค้าที่ขายเมล็ดถั่วดำเป็น 2 ประเภท คือ ร้านค้าที่ขายเมล็ดถั่วดำที่มีหยีห่อ และร้านค้าที่ขายเมล็ดถั่วดำที่ไม่มีหยีห่อ ดำเนินการสำรวจเดือนมกราคม 2549 ผลการสำรวจพบว่า ร้านค้าที่มีการจำหน่ายเมล็ดถั่วดำที่มีหยีห่อ ได้แก่ ร้านค้าที่ตลาดอมรพันธุ์ ตลาดยิ่งเจริญ ตลาดท่าเตียน ตลาดเตาปูน ตลาดบางเขน และตลาดไท ซึ่งมีการจำหน่ายเมล็ดถั่วดำ ตราไร้ทิพย์ ตราเกษตร ตราข้าวทอง โดยร้านค้าจะรับซื้อเมล็ดถั่วดำมาจากโรงงานที่ผลิตเมล็ดถั่วดำหยีห่อต่างๆ โดยตรง ซึ่งโรงงานนั้นๆ จะมีบริการจัดส่งเมล็ดถั่วดำให้แก่ร้านค้าต่างๆ จากนั้นมีการจำหน่ายให้กับลูกค้าในลักษณะขายปลีกและขายส่ง โดยราคาขายเมล็ดถั่วดำขนาดใหญ่ราคา 40-50 บาทต่อกิโลกรัม เมล็ดถั่วดำขนาดเล็กราคา 35-44 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งมีปริมาณยอดขายเมล็ดถั่วดำที่ขายได้ต่อวัน ประมาณ 1.5-300 กิโลกรัมต่อวัน และเมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายของประเภทถั่วอื่น ๆ พบว่า เมล็ดถั่วเหลืองมียอดขายดีที่สุด โดยร้านค้าต่างๆ เก็บรักษาเมล็ดถั่วดำ ที่มีการบรรจุในถุงขนาด 500 กรัม ที่ชั้นวางของในร้านเป็นเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ - 3 เดือน และนอกจากนี้พบว่าผู้ลูกค้าส่วนใหญ่นิยมซื้อเมล็ดถั่วดำเพื่อนำไปใช้ทำขนม เช่น ข้าวเหนียวถั่วดำต้มน้ำกะทิ ข้าวหลาม ข้าวต้มมัด ถั่วดำกวน สาकुถั่วดำ และไส้ขนม เป็นต้น (ตารางที่ 11)

ร้านค้าที่มีการจำหน่ายเมล็ดถั่วดำที่ไม่มีหยีห่อ ได้แก่ ร้านค้าที่ตลาดไท องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) ตลาดนัดประมงเกษตร ตลาดเขาวราช ตลาดทรงวาด โดยร้านค้าจะรับซื้อเมล็ดถั่วดำมาจากเกษตรกรทางภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ และภาคอีสาน เช่น เลย หรือซื้อมาจากตลาดทรงวาด แล้วนำมาจำหน่ายให้กับลูกค้าในลักษณะขายปลีกและขายส่ง ราคาขายเมล็ดถั่วดำขนาดใหญ่ 27-60 บาทต่อกิโลกรัม เมล็ดถั่วดำขนาดกลางราคา 30-45 บาทต่อกิโลกรัม และเมล็ดถั่วดำขนาดเล็กราคา 15-28 บาทต่อกิโลกรัม และพบว่าปริมาณยอดขายเมล็ดถั่วดำที่ขายได้ต่อวัน คือ 2 - 600 กิโลกรัมต่อวัน เมื่อเปรียบเทียบกับยอดขายของประเภทถั่วอื่น ๆ พบว่า เมล็ดถั่วเหลืองมียอดขายดีที่สุด โดยเมล็ดถั่วดำที่รับซื้อจะมาถูกนำมาเก็บในกระสอบ และวางบนชั้นพาลาท เก็บในโกดัง หรือ เก็บในถังพลาสติกที่แห้งสะอาด บางร้านอาจมีการอบขามอดทุกๆ 1.5 เดือน เพื่อให้เมล็ดถั่วดำมีอายุการเก็บนานขึ้นซึ่งสามารถเก็บเมล็ดถั่วดำได้ประมาณ 1 เดือน - 1.5 ปี และ

นอกจากนี้พบว่าผู้ลูกค้าส่วนใหญ่นิยมซื้อเมล็ดถั่วดำเพื่อนำไปใช้ทำขนม เช่น ข้าวเหนียวถั่วดำต้ม น้ำกะทิ ข้าวหลาม ข้าวต้มมัด ทำไส้ขนม สาकुถั่วดำ ถั่วดำกวน ไอศกรีมถั่วดำ หรือทำวุ้นเส้น (ตารางที่ 12)

จากผลการตอบแบบสอบถามพบว่า เมล็ดถั่วดำที่มียี่ห้อ จะมีการคัดขนาดและคัดแยก สิ่งปลอมปนออกก่อนที่จะมีการบรรจุลงในถุงพลาสติก ทำให้เมล็ดถั่วดำมีขนาดใกล้เคียงกัน และดูสะอาด อีกทั้งผู้บริโภคสามารถหาซื้อได้ง่าย ซึ่งพบว่า ร้านค้าส่วนใหญ่ นิยมจำหน่ายเมล็ดถั่วดำตราไร้ทิพย์ เนื่องจาก เป็นยี่ห้อที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่รู้จัก และโรงงานมีการกระจายสินค้าไปยังผู้ประกอบการร้านค้าต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง และปรับเปลี่ยนสินค้าคืนเมื่อผลิตภัณฑ์มีปัญหา ในขณะที่เมล็ดถั่วดำที่ไม่มียี่ห้อ จะเป็นการบรรจุเมล็ดถั่วดำลงในกระสอบแล้วแบ่งขาย หรือ ขายเป็นกระสอบ ซึ่งจะมีราคาขายถูกกว่าเมล็ดถั่วดำที่มียี่ห้อ แต่เนื่องจากเมล็ดถั่วดำไม่มีการคัดขนาดและคัดแยกสิ่งปลอมปนออกก่อน ทำให้ เมล็ดถั่วดำมีขนาดคละกัน และสถานที่ในการหาซื้อเมล็ดถั่วดำไม่มียี่ห้อจะมีขายเป็นบางแห่งเท่านั้น การศึกษานี้เลือกศึกษาคุณลักษณะทั่วไปของเมล็ดถั่วดำจาก 4 แหล่ง คือ ตราไร้ทิพย์ และตราเกษตร เป็นตัวแทนของเมล็ดถั่วดำที่มียี่ห้อ และถั่วดำจาก องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) ตลาดทรงวาด เป็นตัวแทนของเมล็ดถั่วดำที่ไม่มียี่ห้อ เพื่อทำการคัดเลือกวัตถุดิบในการผลิตสารสีต่อไป